

Перемога Дональда Трампа, або «Короткі медичні курси» для істеблішменту

20 січня Дональд Трамп офіційно став 45 президентом США. Є різні коментарі цієї події: за її сутністю, за змістом, за характеристиками сучасного керівника виконавчої влади наймогутнішої держави в світі. Але ще за два тижня до процесу інавгурації українські фахівці вважали, що це «дзвіночок» світу про те, що пора починати обговорювати новий порядок (Р. Безсмертний). Зараз уже кажуть, що з Обамою пішла ціла епоха, що офіційно завершилося ХХ сторіччя, що світ входить у смугу постійної «турбулентності». Але для того, щоб краще розуміти майбутнє, потрібно зрозуміти, чому так відбулося, які основні причини того, що привело до таких подій, за рахунок кого або чого це відбулося? Прокоментувати ситуацію ми попросили доктора юридичних наук, доктора теології, професора, члена-кореспондента НАПрН України, заслуженого діяча науки і техніки України Євгена Стрельцова.

Трампа додавалося, і це важливо підкреслити, що він зробить все, аби повністю змінити ситуацію і, кажучи образно, не лише покращити матеріальне становище, а й «повернути людям можливість мріяти». Звичайно, наступного дня після інавгурації декілька відомих американських СМІ висловилися, що він, начебто, надмірно згустив фарби і певною мірою, «опустив» Америку. Але, по-перше, Трамп спирався виключно на сухі цифри, а, по-друге, брав на себе «обов'язок» все виправити.

Чому ж його почули?

Тож чому Трампа почули, а інших не лише не почули, а й демонстративно відвернулися від них? Або в іншій редакції: чому більшість громадян Америки, які прийшли на вибори, не тільки підтримали епатажного Трампа, про що свідчать офіційні результа-

твення нерухомості, обсяг якої перебиває розумне сприйняття цього, а ще всіляка демонстрація інших благ, зміст яких узагалі є незрозумілим, умовно кажучи, для пересічного громадянина. А спроба видати наявність таких грошей за престиж, за так зване високе соціальне становище такої людини викликає у «звичайного» населення, в кращому випадку, відверте несприйняття. У всякому разі, на фоні цього бідність, безробіття, якщо бажаєте, відсутність мрії, особливо в молоді, створює реальні причини для протестних настроїв. Якщо до цього додати, що владні обіцянки, зокрема в галузі соціальної політики, не лише не реалізуються в конкретних справах, а «перетворюються», як зараз кажуть, у «цяцянки», то, мабуть, можна зрозуміти, чому в першу чергу клас американських «синіх» комірців підтримав Трампа.

ти виборів, а й «відвернулися» від кандидатів істеблішменту, в тому числі і від демократів, і від республіканців, не прислухалися до основних медіа, пішли наперекір думці так званої «громадськості», не «відчули» голлівудських зірок і проголосували за мільярдера-«експлуататора»? Тим самим можна сказати, що «їхній» істеблішмент, який традиційно включає в себе можновладців — діючих та минулих, загальних представників правлячого кола, політичну еліту, отримав свою «незадовільну» оцінку. Але чому?...

Для ґрунтовної відповіді на це питання потрібен певний час, а от швидка відповідь, як вважається, може полягати в тому, що цей політичний істеблішмент та інші «прилипали» просто, як кажуть пересічні громадяни, вже «дістали». На нашу думку, саме це повинен розуміти такий фінансово-політичний прошарок уже і в інших країнах. Причому основна соціальна «образка», яку такий прошарок «завдає» суспільству, полягає навіть не в тому, що в державі є люди, які займають високе становище, мають відповідний рівень доходу, встановлені привілеї та інші «бонуси». Ображає інше, в тому числі, коли значна частина населення має об'єктивні складнощі в своєму соціальному існуванні, відкрите протиставлення цьому високих доходів, деякі з яких не завжди отримані зі зрозумілих джерел, або демонстративне ви-

час виборів президентів або парламентів у європейських країнах. Так, у всякому разі, «обіцяють» представники партій «евроскептиків». Наприклад, відома французька радикалка Марін Ле Пен вважає, що англо-американська революція відбулася в 2016 році, а в Європі все станеться в 2017-му. Як мовиться, весела перспектива. Але тоді, кажучи юридичною мовою, це не поодинокі події, в них вже є певна повторність, а там «недалеко» й до неодноразовості та системності?! Тож є над чим міркувати...

Висновок, причому не лише медичний

Невже вислів Мохатмі Ганді: «Спочатку тебе не помічають — потім над тобою сміються — потім із тобою б'ються — потім ти виграєш» має пряме відношення до нового Президента США? Так, Дональд Трамп, безумовно, неординарна особа, яка, будучи вихідцем з емігрантської родини, стала однією з найбагатших людей Америки. Будучи найбільш віковим претендентом на цю посаду та людиною, яка жодного дня не пропрацювала на державній посаді, він став главою наймогутнішої держави світу. Що це? Реальна можливість втілення так званої «американської мрії»? І так, і не так. Так, бо хто б що не говорив, це безпосередня перемога Трампа: достатня частина населення проголосувала за нього, за розумну, прагматичну особистість. Водночас, і на це потрібно звернути спеціальну увагу, то реальна поразка істеблішменту, який, умовно кажучи, «жирував» на фоні соціальних складнощів, які в останні роки відбувалися в США і завдяки чому створив до себе негативне сприйняття з боку значної частини населення. Причому така поразка полягає не в якомусь ефемерному запереченні їх цінностей, авторитету тощо. Все це набуло в даному випадку цілком конкретної форми соціального «заперечення» у вигляді протестного голосування. А якщо це так, то хто ж повинен у першу чергу докоряти собі за перемогу Трампа, хто реально допоміг йому з голосами на виборах? Годі, як кажуть, на дзеркало нарікати...

Разом із тим це цілком зримий урок для істеблішменту у всіх країнах та реальний привід для серйозних роздумів представників цього прошарку. Американський істеблішмент своєчасно над цим не подумав, а протестна «епідемія», як «тяжке інфекційне захворювання», з урахуванням складного соціально-економічного становища, не лише «вразила» достатню частину американців, а й отримала необхідні умови для реального подальшого розповсюдження, причому не лише на відокремленому національно-мовно-релігійно-етнічному рівні. Причому свідчення до медичних джерел свідчить, що для поширення епідемії необхідні наступні складові: джерело збудника або причини інфекційного захворювання; механізми його передачі; сприйнятливості до захворювання живі організми. Це — класичний варіант і для розповсюдження соціальної «інфекції», з усіма можливими її наслідками. І це потрібно завжди враховувати.

Як і хто?

Усвідомлення того, що встановлення нового порядку, а з офіційним приходом Трампа до влади в США — і нового правопорядку, подія, яка абсолютно чітко вирізняється з низки рутинних соціально-політичних подій, є безумовним. Як буде розвиватиметься ситуація в подальшому, соціальна практика покаже. Але спроба отримати хоча б первісні відповіді на питання: як це відбулося і хто це зробив, надасть змогу до наступного аналізу всього комплексу даних подій.

Для початку слід нагадати: зміна встановленого порядку на рівні розвинутої країни повинна передбачати офіційну зміну основного лідера, зміну його команди, зміну основних ідей подальшого ідеологічно-організаційного розвитку, що підкреслює принциповий характер таких новацій. Але що означають такі принципові зміни? Що це: революція, коли принципово змінюються політична система, структури влади, вірогідна модель економічного розвитку? Чи це так званий «палацовий переворот», для якого характерна боротьба придворних угруповань? Якщо це так, то тоді хто він: Степан Разін, Робін Гуд, Річард III? Але в Америці нічого такого не відбулося. Ринкова модель економіки залишилася; капіталізм як зовнішня форма існування держави не змінився; законодавча, виконавча та судові гілки влади — без змін. Не було і так званого «міжсобойчика», як часто характеризують палацові перевороти. І вибори відбулися у відповідності до встановленої там системи їх організації.

Тоді наступне питання. Якщо Трамп отримав перемогу, результати якої ніхто офіційно не оспорує (будь-які коментарі ні на що не впливають), то тоді потрібно спробувати встановити, завдяки кому, якій соціальній групі, якому соціальному прошарку, класу це відбулося? Чи все це проходило хаотично? При цьому потрібно враховувати, що незважаючи на певну зміну назв, диференціація населення в суспільстві традиційно продовжує відбуватися з низки необхідних для функціонування держави причин. Це відбувається з урахуванням сталих критеріїв і ознак, які мають вертикальну та горизонтальну структури. Найбільш поширеною є соціальна

стратифікація суспільства на основі таких критеріїв, як: дохід і/та багатство, влада, престиж, який визначається ступенем поваги в суспільстві до тієї чи іншої професії та ін.. Розуміння цього дає змогу виділити в структурі суспільства відповідну стратифікаційну групу (соціальний клас) або групи (класи), до яких потрібно звертатися із самого початку, в основному або «побічно» тощо. Спробуємо встановити, як це робила команда Трампа, але почнемо зі змісту його виборчих промов.

Так із чим звертався Трамп до виборців?

Основні положення, які в тому чи іншому вигляді були покладені в основу його виступів, звучали так: із 1973 року доходи 1% найбагатших американців зросли на 73%, а доходи всіх інших — знизилися на 5% (зверніть увагу: це каже мільярдер, який сам є представником найбагатших людей в Америці — Є.С.); кількість постійних робочих місць в США зросла з 2007 року на 2,1 млн, але при цьому чисельність населення США за цей же період збільшилася на 29,4 млн осіб; відомий «Сталевий пояс» (Steel Belt) США, що складається зі штатів, в яких були зосереджені найбільші сталеливарні й автомобільні заводи (Іллінойс, Пенсільванія, Індіана, Огайо), зараз вже зветься «Іржавий пояс» (Rust Belt), в якому найсильніше в країні зростає безробіття, злочинність, смертність; безробіття серед молоді у віковій групі 18—24 знаходиться на максимальних рівнях за останні 50 років; доходи середнього класу американців і європейців із 1988 по 2008 рік зросли на 1—5%, але при цьому доходи середнього класу в Азії виросли на 60—70%, а доходи 5% найбагатших людей США і Європи виросли на 40—45% і так далі. І все це привело до того, що понад 70% американців вважають, що їхні доходи реально знизилися за останні 10 років. (<https://cont.ws/@colonel-cassad/471354>). Слід враховувати, що проголошення цього, якщо це робити професійно, повинно хоча б опосередковано, але достатньо предметно вказувати і на тих, хто винен у цьому. До того постійно, в тому числі й на інавгураційній промові